

KATONAI LOGISZTIKAI ELMÉLET

A KATONAI TERMÉKAZONOSÍTÁS SZEREPE A LOGISZTIKAI RENDSZERBEN, A HAZAI TERMÉKAZONOSÍTÁS ÚTKERESÉSE ÉS ÚTVÁLASZTÁSA

Briák Ottó¹

A termékazonosítás igénye, szinte egyidős magával a termékek előállításával. A vevő, a felhasználó részéről mindig is igény volt azt megtudni a csere vagy később a vásárlási ügyletben, hogy az ennek során megszerzett jószág milyen tulajdonságokkal bír, illetve, hogy e tulajdonságok hogyan viszonyulnak a korábbi azonos vagy hasonló ügyletben szereplőkkel.

A termékazonosítás jelentősége ugrásszerűen az ipari forradalom nyomán megjelenő tömegtermelés során vált igazán fontossá. Ebben az időszakban ugyanis az önellátásra épülő termelés gyors ütemű és társadalmi méretű felszámolásával, a tőkefelhalmozás révén egyre nagyobbra növvő termelőegységekben már minden termelő valaki másnak állította elő a termékeket. Az egy-egy termelőnél nagy mennyiségben – a saját igényt messze meghaladó mértékben – előállított termékmennyiséget a piacon már csak úgy lehetett eladni, ha azok paraméterei pontosan ismertek voltak a vevők előtt. *A termékek pontos azonosítása biztosította ugyanis, hogy a vevő pontosan azt kapja a pénzéért, amit venni akart.*

Különösen felerősödött ez az igény akkor, amikor a termelő nem közvetlenül jelent meg a piacon, hanem a folyamatba belépett a forgalmazó, amely műszaki tartalmát tekintve sem a gyártóhoz, sem a vevőhöz nem kapcsolódott. Számára tehát a tevékenység lényegét tekintve mindegy volt, hogy kinek mit ad el, számára az eladás absztrakt ténye volt a fontos, mivel ez a tevékenységsor biztosította számára a jövedelem megszerzését. Ezzel szemben a forgalmazó két oldalán (előtte és utána) megjelenő gyártó és vevő számára a termék használati értéke, műszaki tartalma, minősége, stb. voltak a meghatározók, mivel a vevő ezen tulajdonságok alapján vette meg, a gyártó pedig csak e vételi tranzakció nyomán juthatott jövedelemhez.

---

¹ Briák Ottó mk. ezredes, HM Gazdasági Tervező Hivatal főigazgató-helyettes.

A munkamegosztás és a vele együtt járó specializáció mind gyorsabb ütemű fejlődése maga után vonta és egyre elengedhetlenebbé tette az így egy-egy termelőegységben nagy tömegben gyártott termékek egyértelmű azonosítását. ***Az ennek kielégítésére kialakított azonosítási rendszerek iránt először körvonalazódott, majd standardizálódott a követelményrendszer:***

- A legfontosabb, hogy az azonosítóval egyértelműen az, és csak az a termék legyen azonosítható.
- Nem kevésbé fontos, hogy az azonosító tartalmazzon minden olyan információt, amelynek alapján a termék tulajdonságai, használati lehetőségei, méretei, felépítése, működése, összetevői, anyaga(i), a működéséhez biztosítandó feltételek stb. megállapíthatók.
- A termékazonosítónak a fenti két követelmény alapján biztosítani kell egyrészt a gyártó felé a reprodukálás lehetőségét, másrészt a felhasználó felé a szükséglet-megállapítás, az igénylés, a beszerzés, a raktározás, az ellátás folyamataiban e tevékenységek tárgyának pontos meghatározását.
- Ha már van valamilyen azonosító rendszerünk, annak az egész rendszerre vonatkozóan az igény megjelenésétől a kivonást követő megsemmisítésig azonosnak (minden munkafolyamatban ugyanazt az azonosítót kell használni), konzisztensnek (minden azonosítónak azonos elvek szerint kell felépülnie) és rendszerszemléletűnek (az azonosítók minden elemének, minden munkafolyamatban azonos jelentéstartalommal kell rendelkeznie) kell lennie.
- Az azonosítók az egyöntetűség alapján legyenek rendszerbe szervezhetők és informatikailag támogathatók.

Amint azt a rövid történeti áttekintésből is látni lehetett, ***a termékazonosítás egyik oldalról a gyártás és forgalmazás, másik oldalról az igénygenerálás, beszerzés, tárolás, ellátás, felhasználás és a használatból történő kivonás döntő fontosságú eleme. Megbízható és teljes körű termékazonosítás nélkül ma e folyamatok végrehajthatatlanok.*** Úgy is mondhatnánk, hogy ***e nélkül nincs anyagi-technikai biztosítás, e nélkül nincsenek működő anyagi folyamatok.***

Magyarországon a védelmi tárcánál a termékazonosítás feladata a 60-as években jelent meg. Szükségessége a **Varsói Szerződésen** belül a hadiipari munkamegosztás és az ebből fakadó egyértelmű azonosíthatóság kapcsán merült fel. Egységes alkalmazását – a nagytömegű adat keze-

lésének igénye miatt – a személyi számítógépek megjelenése és elterjedése tette igazán lehetővé. A bevezetést a szovjet fél kezdeményezte és diktálta. Az általa kidolgozott rendszert az összes tagállam átvette. ***Ez a rendszer a Nemzetközi Egységes Anyagi Kód (NEAK) néven vált ismertté.***

A rendszer hazai átvételére és alkalmazására kormányrendelet, a Honvédségnél (a Magyar Néphadseregben) történő bevezetésére honvédelmi miniszteri utasítás született. Szakmai meghaladottsága, belső konzisztenciális problémái, az ezzel azonos célú NATO rendszerrel a kompatibilitás hiánya, valamint a rendszer működtetésének szubjektív hibáiból adódó komoly megfeleléségi hiányosságai ellenére ***a védelmi tárca ma is ennek a rendszernek egy némileg továbbfejlesztett változatát alkalmazza, Honvédségi Egységes Termékkód (HETK) néven.***

A HETK azonosító rendszer nemcsak a termékekhez kapcsolódó információkat tartalmazó kódszám rendszer, hanem egy a beszerzésekhez és az ellátási tevékenységekhez kapcsolódó termékazonosítási rendszer is. Ebben az értelemben alapját képezi valamennyi, a logisztikai rendszerben előforduló tevékenységnek, amely a termékekkel kapcsolatos. Ennek alapján nyugodtan kijelenthetjük, hogy működő funkcionálisan kifogástalan és teljes körű HETK rendszer nélkül nincs igény-meghatározás és elbírálás, nincs beszerzés, tárolás, ellátás és anyagelszámolás sem. Némi túlzással azt mondhatjuk, hogy ***termékazonosítás nélkül nincs működő logisztika.***

A HETK képzés és biztosítás alapelve az, hogy a központi ellátású termékekre, tárcaszinten központilag, az MH központi számítógépes termékkód nyilvántartására alapozva, az anyagnemfelelősök, illetve a beszerzést végrehajtó szervezetek igénylése alapján kerül sor. A termékodifikációt részben a gyártótól, a beszállítótól kapott, részben a beszerző szervezet adatfeldolgozó részlegében generált adatok alapján végzik el. Már az így, viszonylag homogén forrásokból a kódrendszerbe bekerülő adatok sem egyenszilárdak és az esetek igen nagy hányadában nem is autentikus adatokat tartalmaznak. Súlyosbítja a helyzetet, hogy az ezek alapján képezett azonosítók nem rendelkeznek összegyűjtött, rendszerezett és így az azonosításban felhasználható dokumentáció háttérrel. A dokumentáció vagy hiányzik, vagy hiányos, vagy más célra – üzemeltetés, javítás, kezelés, stb. – készült, illetve termékenként más-más struktúrájú, tartalmú, területileg és szervezetileg szétszórt ügyiratok, katalógusok és kézikönyvek integrálatlan, a kodifikáció szempontjából szinte kezelhetetlen halmaza.

A katonai szervezetek által beszerzett (*csapatbeszerzésű*) **termékekre** a központi képzéstől eltérő módszerrel, a beszerző katonai szervezetek saját hatáskörükben képeznek HETK-et, amely már felépítésében, struktúrájában és jelentésében is alapvetően eltért a központi biztosításútól.

A jelenlegi azonosítási rendszerben a kódképzés ezen adatokra támaszkodva kerül végrehajtásra. Mivel a termékazonosítás minősége alapvetően ezektől az adatoktól függ, könnyen belátható, hogy ez a minőség nem egyenletes és esetenként igen alacsony színvonalú. Ez végső soron azt jelenti, hogy sok esetben **nem biztosítható a termékeknek, a rendszer által megkövetelt információk alapján történő azonosíthatósága.**

A HETK rendszer belső objektív és a végrehajtó állomány szubjektív hibái miatt mára olyan helyzetbe került, hogy nem képes biztosítani alapvető feladatát, az anyagazonosítást sem. ***Ez a következő főbb szakmai folyamatokban érhető tetten:***

Az elmúlt 10-15 évben jelentős mértékben fellazult a beszerzések szabályozottsága. A korábbi, szocialista tervgazdálkodás folyamatait figyelembevevő, döntően az állami nagyvállalatokra koncentráló, a tervutasításos gyártási, ellátási kényszerekre alapozó beszerzési rendszerből, a piacgazdálkodásból kiinduló, a magánszektorra alapozó, a szerződéses jogviszonyokban aposztrofálódó beszerzési rendszerbe történő átmenetnek a szabályozásban történő lekötése csak nagy fáziskéséssel és kis részletekben, apránként valósult meg. Ezt kísérte az új helyzet ismeretlenségéből következő általános bizonytalanság, a hogyan tovább perspektivikus „**kitalálatlansága**”. Átfogó, integrált beszerzés szabályozásra csak a 90-es évek utolsó harmadában került sor.

Az átmenet időszakában a szabályozás fehér foltjait nehezítette felszámolni a fentiekén túlmenően az is, hogy ***a tényleges folyamatok fordulatszerű változásaival szemben a szabályozóváltozások részterületenként, lassan, fokozatosan valósultak meg,*** ráadásul a folyamatváltozásokhoz viszonyítva mintegy 2-3 esetenként még ennél is több év késéssel.

Mindezek a tényezők együttesen fokozatosan, de igen határozottan és jól körvonalazhatóan fellazították az egész beszerzési rendszert és e területen egyfajta szabadosság, a szabályozatlanságból következő „**cselekvési szabadság**” alakult ki. ***Ez aláásta a beszerzési rendszerhez kapcsolódó termékazonosítási és rendszeresítési folyamatokat is.***

Témánk szempontjából ennek legfontosabb hatása az volt, hogy a nagyszámú beszerző szervezetnél beszerzett termékek nyilvántartásba vé-

teléhez a legtöbbjük saját elképzelése szerint, önállóan képezte a HETK kódokat, ami így még a központi ellátás körében, az ellátó központoknál sem volt azonos filozófiájú. Ha ehhez hozzáadjuk, hogy ebben az időszakban a csapatbeszerzés körében is szereztek be központi biztosítású anyagokat (számítógépeket, kézi rádiókat, gépkocsikat) és ezekhez szintén „*saját elgondolású*” HETK-eket képeztek, akkor jól érzékelhető, hogy csak ebből az egy tényezőtől kiindulva, milyen *termékaonosítási káosz alakult ki. Ennek eredményeként a decentralizáltan képezett kódok csak és kizárólag a beszerzést végző szervezet környezetében alkalmazhatók és teljességgel kizárják a tárcaszintű, integrált használat lehetőségét.*

Erre vonatkozóan jellemző, hogy 2002-ben a vagyonfelmérő leltár adatai alapján végzett kódtisztítási igény felmérésére szolgáló vizsgálatban *a termékeket azonosító 1,6 millió adatból 111 ezer volt megfelelő.* Ez még a 10 %-ot sem közelítette meg. Az arány önmagáért beszél.

A szabályozási háttér fellazulásával párhuzamosan, azzal szinte azonos hatásokat generált, *a kódképzésbe beépített viszonylag nagyfokú képzési szabadság.* Ez mindenekelőtt abból adódott, hogy *a HETK rendszerben csak a módszer és nem az adattartalmak és az eljárások kerültek meghatározásra.* Ez odavezetett, hogy az előírt adatelemek mellett, „*nem hivatalos*” adatelemek és termékinformációk is beépítésre kerültek a kódinformációkba. Mivel így a különféle terméknyilvántartásokba tulajdonképpen bármilyen információ rögzíthető, bármiféle központi kontroll nélkül, a különféle terméknyilvántartások jelentősen eltérő tartalmúak. Ezek az eltérő tartalmú és struktúrájú nyilvántartások amellet, hogy csak saját információs környezetükben használhatók, alkalmatlanok mindenféle tárcaszintű egységesítésre.

Csak felvillantásképpen szeretném jelezni, hogy ez a hibatényező olyan adatok megadásánál jelentkezett, mint például a megnevezés, vagy a terméket jellemző műszaki adatok körének meghatározása.

A termék megnevezésének megfogalmazása – mivel az esetek többségében nincs a gyártó, vagy valamilyen központi szervezet által meghatározott szabványos megnevezés – nagymértékben függ az azt megfogalmazó személy egyéni szakmai, nyelvi, műszaki, rendszertechnikai stb. felkészültségétől. Ugyanígy az egyéni hozzáértés függvénye, hogy a kódképzést végző a termék milyen tulajdonságait vagy paramétereit tartja fontosnak megfogalmazni.

Ráadásul ***mind a megnevezés, mind a jellemző paraméterek megadására erősen korlátozott a rendelkezésre álló és rögzíthető programhely.*** A megnevezésnek 28, a jellemző paramétereknek vagy rajzszámoknak 25 karakterbe kell beférnie. Nincs tehát lehetőség a paraméterek körülírására, ezáltal pontos meghatározására. A probléma jelentőségét egy példával szeretném érzékeltetni. A gyulai kolbász – mint élelmezési anyag, például 4-5 adattal egyértelműen azonosítható. Ezzel szemben egy elektromos ellenállás azonosításához 24 adatra van szükség, amely természetesen nem rögzíthető az adott karakterszámban. Hogy ebből mit tartunk alapvetően fontos, meghatározó adatnak, az jelentős mértékben a kódkepző szubjektív ítéletétől függ. Ha ezek az adattartalmak nincsenek egységesítve, – márpedig nincsenek – akkor könnyen előfordulhat, hogy akár azonos anyagok esetében is, az egyik terméknilyvántartásban egyféle, egy másik terméknilyvántartásban ugyan arról az anyagról, másféle jellemzők szerepelnek. Ebből olyan extrém esetek is adódhatnak, hogy ***két nyilvántartásban a különféle jellemzőkkel leírt azonos anyag, különböző anyagokként szerepel.***

Jelentősen jobbák az azonosítási esélyei a gyári rajzszámokkal rendelkező anyagoknak és alkatrészeknek. Azt mondhatjuk, hogy a termékeknek az azonosító kódszámmal való ellátásához a rajzszám az egyetlen autentikus termékazonosító paraméter. Vannak azonban – nem is túl ritkán – olyan esetek, amikor két teljesen különböző termék rajzszáma megegyezik. Ez következik abból a tényből, hogy a gyártóknál tíz alatt van azon módszerek száma, amelyekkel saját termékeik rajzszámát képezik. Ezek közül általánosan mintegy 5-6 módszer használt. A Honvédségnél forgó 4-500 ezer termék esetében ez azt jelenti, hogy igen nagy a valószínűsége annak, hogy egy, kettő, vagy akár több különféle anyagnak azonos legyen a rajzszáma.

Még problémásabb az azonosító adatokkal történő leírás azon termékeknél, amelyeknek nincs rajzszáma. Ezek döntően vagy szabványos tömegárúk, vagy általános rendeltetésű nem kifejezetten haditechnikai célra gyártott eszközök lehetnek. A szabványos termékek előnye, hogy maga a szabványszám már egyértelműen azonosít, azonban felhasználásukban nemcsak egy összetett termékben alkalmazhatók (például: kötőelemek, kéziszerszámok stb.). Ez a termékkodifikáció görbe tükrében úgy jelenik meg, hogy – a kódok alapján – a beszerző szervezettől függően, a rendszerben van híradó, műszaki, felderítő, vegyivédelmi, stb. kalapács, csavar, kapcsológomb annak ellenére, hogy a szervezetenként különböző kódok teljességgel azonos anyagokat takarnak.

Ugyancsak a nem rajzszámos anyagoknál jelentkezik az előzőekben már említett probléma, nevezetesen, hogy ezek az anyagok, a rendelkezésre álló 25 karakterben nem írhatók le olyan egyértelműséggel, hogy azonosíthatók legyenek.

Mindezek együttes hatására a katonai szervezeteknél használatban lévő HETK-ek 80%-a a központi termékkód nyilvántartással történő összevetés alapján hibás vagy nem létezik. ***Ez gyakorlatilag egyenlő a rendszer szinte teljes összeomlásának állapotával.***

A fenti tendenciák együttesen azt eredményezik, hogy egy anyag az egész rendszerben több kódon is szerepelhet és fordítva: egy kód többféle, nem azonos anyagot is takarhat. Ezzel gyakorlatilag kiürül a termékazonosítás két alapkövetelménye: ugyanazon terméknek a rendszer minden pontján, mindig ugyanaz legyen a kódja, és egy kód csak egyszer és csak egy anyag vonatkozásában fordulhat elő az egész rendszerben.

Vizsgáljuk meg, hogy e két evidenciának tűnő követelmény megvalósulásának hiánya mit eredményez a rendszer működésében.

Mivel az anyagigénylés a kódszámok segítségével történik, a problémák először az ***igénylés-ellátás*** tevékenység párban jelentkezik. Az ellátó bázisra beérkező igények kódjait az ellátó összeveti a készletek nyilvántartásában szereplő kódokkal. Ennek során ***két dolgot tapasztalhat:*** vagy talál raktárkészletet az adott kód alatt vagy nem. Vizsgálatunkban eltekintünk attól az extrém esettől, hogy az adott kódszámot nem találja meg a nyilvántartásban, mert az vagy az igénylő, vagy az ellátó adminisztrációs hibájára utal.

Abban az esetben, ha talál raktárkészletet az adott kódon, ismételten ***két eset*** fordulhat elő. A raktárban azon a kódon az igénylő által megkapni szándékozott anyag szerepel, vagy valami más (***egy kódon többféle anyag esete***). Ilyenkor az igénylő részéről az átvevő, aki fizikálisan is ismeri az anyagot, az átvételkor azt tapasztalhatja, hogy pld.: toronyórát igényelt, de lépegető exkavátort akarnak neki átadni.

Abban az esetben, ha nem talál raktárkészletet az adott kódon, akkor a következő variációk állhatnak elő. Vagy ténylegesen az igényelt anyagból nincs raktárkészlet, vagy van, de nem azon a kódszámon (***egy anyagnak többféle kódon történő nyilvántartásának esete***). Ilyenkor az átvevő meglepetten tapasztalhatja, hogy a raktárhiányként jelzett anyag tömegeesen áll a polcokon.

Az előzőekben leírt folyamatok már önmagukban is szétzilálják az ellátási rendszert, mivel olyan anyagokból, amelyekkel tele van a raktár, az azonosítás hibája miatt nem adunk a felhasználónak (az igénylőnek), vagy olyan anyagot akarunk neki kiadni, amelyet valójában nem is igényelt. Ha az átvevő – feltételezésünkkel ellentétben – nem ismeri fizikálisan is az igényelt anyagot, a rossz kódon igényeltet szó nélkül elviszi, ami jó esetben visszaruként „*csak*” felesleges szállítási költséget okoz, rossz esetben azonban a felhasználó raktárában elfekvő, majd selejt készletté válik. Mindkét helyzet veszteségforrás, de gondoljuk tovább a folyamatot.

Ha az adott kódszámon az ellátó nem talál raktárkészletet, akkor az ellátási hiány felszámolására beszerzést fog kezdeményezni. Ugyanez történik akkor is, ha talál ugyan az igénylési kódon raktárkészletet, de az nem az az anyag, amelyet a felhasználó igényelt. Az így indított beszerzéseknél előfordulhat, hogy valójában olyan anyagot szerzünk be, amelyből – ugyan más kódszámon – de bőséges raktárkészlet van. De előfordulhat az is, hogy a rossz kódszám alapján indított beszerzés eredményeként nem az igényelt anyag fog beérkezni. Mindkét esetben valójában *potenciális inkurrenciába fektetjük a rendkívül szűk költségvetési forrásokat, ugyanakkor az ellátásban sem lépünk előre, továbbra is fennmaradnak a beszerzésekkel megszüntetni szándékolt hiányok.*

Az előzőekben leírt folyamatokkal szerettem volna bizonyítani, hogy *a termékazonosítás nem egy elméleti, nem egy statisztikai értékű nyilvántartási kérdés, hanem annál sokkal, de sokkal több. Az igénytámasztás és elbírálás, a beszerzés, a tárolás, az ellátás, valamint az anyagelszámolás és felhasználás-elemzés lelke, és mint ilyen, a logisztikai tevékenységek elengedhetetlen, a mindennapi munkában nélkülözhetetlen feltétele.*

A termékazonosítás problémái kihatnak az azzal foglalkozó személyi állomány „*hozzáállására*” megítélésére az egész rendszerhez.

A laza és hiányos szakmai szabályozás miatt a termékazonosítás eredményei – mint ahogy azt fentebb bemutattam – csak részben használhatók fel a logisztikai folyamatokban. A különféle, ezeket a negatívumokat kiküszöbölendő, szervezetenként más-más tartalommal kitalált „*megkerülő*” műveletek bonyolulttá, esetenként nehezen követhetővé, vagy követhetlenné teszik a folyamatokat. *A helyi szabályok széleskörű alkalmazása miatt a szolgálati ágak, vagy egy ágazaton belül a raktár-bázisok között csak igen szűk tere van az adatcserének.* A végrehajtott megítélését jelentősen befolyásoló tényező az is, hogy *a termékazonosí-*

tás folyamata idő és munkaigényes és ezzel szemben nem hoz ezzel arányos látványos eredményeket. Az eredmények mindenekelőtt a logisztikai folyamatok háttérében, azok lebonyolításának lehetővé tételében kumulálódnak. Tehát *a termékazonosítás eredménye mindenekelőtt az ellátás, a beszerzés, a tárolás, az elemzés és elszámolás munkafolyamatainak végrehajthatóságában és azok végrehajtóinál jelentkezik. A siker gyümölcseit így nem a kodifikációs folyamat végrehajtói aratják le.*

Mindezek miatt együttesen *a termékazonosítást a logisztikai állomány nagytöbbsége csak valós haszonnal nem járó, szükséges rossznak tekinti. Ezért a termékkodifikáció évek óta nem képes elfoglalni a logisztikai folyamatok hierarchiájában az őt megillető helyet.*

Az előzőekben elemzett tendenciák eredményeként *a termékazonosítás hazai, jelenleg alkalmazott rendszere ma már nem alkalmas sem saját feladatai ellátására, sem a nemzetközi kooperációban történő részvételre. Nem biztosítja a termékek egyértelmű azonosítását, és nem tartalmaz a termékekre és azok gyártóira vonatkozó részletes paramétereket. Nincs megkerülhetetlenül beépítve a logisztikai folyamatokba. A termékazonosítás területén alkalmazott szoftver elavult, a NATO rendszer által megkövetelt többletinformációk befogadására fizikailag képtelen. A rendelkezésre álló távközlési infrastruktúrával együtt, alkalmatlan a NATO nemzetközi kodifikációs kapcsolataiban megkövetelt adatcserére.*

E csődhelyzetből az egyetlen járható kivezető út a termékazonosító rendszernek, a NATO követelmények szerinti leváltása, megújítása. Az új rendszer kiépítése során a régi hibák elkövetésének megelőzése érdekében foglaljuk össze a HETK rendszer működésének legfontosabb negatív jellemzőit, annak érdekében, hogy vizsgálni tudjuk azt, hogy az új rendszer választ ad-e a hiányosságok által felvetett kérdésekre:

- A HETK biztosítás adatforrása bizonytalan, *mivel a gyártó vagy beszállító nincs kötelezve az adatszolgáltatásra.*
- A HETK képzés módszere és az adattartalmak nem tudományos igényvel és alaposággal került kidolgozásra, amelynek eredményeként azok *pontos specifikációja nem történt meg.*

- *A HETK képzést végző állomány* nem rendelkezik a megfelelő speciális felkészültséggel, döntő többségük a saját fő feladata mellett, mintegy „*másodállásban*” végzi ezeket a feladatokat. Ennek eredményeként a rendszer hibátlan működésében, az adatok teljes körűségében és használhatóságában *minimális az érdekeltségük és a felelősségük.*
- A HETK rendszer adatbázisa olyan struktúrájú és felépítésű, *hogy nem tartalmaz a termékek egyértelmű azonosításához elegendő adatmezőt.*
- A termékek besorolási rendszere *nem kompatibilis a NATO hasonló rendszerével,* így köztük semmiféle átjárás nem biztosítható.
- A HETK rendszer *nem alkalmazható nemzetközi műveletekben,* mivel az adatállományok szerkezete, tartalma és az adatfeldolgozási folyamatok nem felelnek meg erre a célra.
- A központi biztosítású HETK-ek kidolgozását végző létszám az elmúlt évek leépítése során szinte teljesen felörlődött, *a jelenlegi létszámviszonyok nem teszik már lehetővé a szakszerű és a kívánalmaknak megfelelő határidejű kódképzést.*
- A csapatbeszerzésű termékek azonosítási módszere nem teszi lehetővé az azonos termékek felismerését és ezzel *a kód duplikációk elkerülését.*
- A különféle logisztikai adatbázisokba a termékazonosítási adatok bevitelle sokcsatornás és központilag nem ellenőrzött. Ennek megfelelően *a kód adattartalmak szakmai és minőségi színvonala erősen differenciált.*

A fenti tényezők együttesen azt eredményezik, hogy a HETK azonosítási rendszer mára, minden szempontból korszerűtlenné és túlhaladottá vált. Nem képes kielégíteni sem a hazai védelmi tárca, sem a NATO termékazonosítási követelményeit, sőt állapota egyes esetekben, kifejezetten veszélyezteti a katonai szervezetek ellátását. *A jelenlegi állapotok változatlan fennmaradásával az ellátási rendszer üzemeltetése fokozatosan, de igen rövid idő alatt ellehetetlenülhet.*

A HETK rendszer fentiekben leírt vizsgálata azt mutatja, hogy *ez a rendszer olyan belső lényegéből adódó hibákkal és hiányosságokkal rendelkezik, amelyek gyakorlatilag nem javíthatók.* Ez vulgárisan megfogalmazva annyit jelent, hogy még abban az esetben is alkalmatlan volna

az egyértelmű termékazonosításra, ha egyébként saját szabályai szerint hibátlanul működne. Ebből következően e hibák kijavítása, mivel érintené az adatbázis, a felviteli és képzési struktúra alapjait, gyakorlatilag egy teljesen új rendszer kidolgozását jelentené. Ennek definiálása és kidolgozása rendkívül pénz és időigényes feladat, így a HETK rendszer leváltására gazdaságos megoldásként egy már kidolgozott rendszer adaptálása jöhet szóba. Mivel a NATO interoperabilitási követelményei között szerepel az egységes termékazonosítási (a NATO terminológiája szerint: kodifikációs) rendszer megléte, önként kínálkozik a helyzet megoldására **a NATO kodifikációs rendszer hazai átvétele, implementációja**. A célszerűsége és a gazdaságossága túl, a NATO kompatibilis kodifikációs rendszer kialakítása azért is szükséges, mert a **SHAPE**, a Főbb NATO Főparancsnokságok nevében, 1999. januárjában bejelentette, hogy a NATO kodifikációt hivatalosan elfogadták, mint **Interoperabilitási Célkitűzést**.

A Magyar Honvédség termékazonosítási rendszerének a NATO Kodifikációs Rendszeréhez történő illesztésével, a hazai termékazonosításban olyan egységes alapadatok jöhetnek létre, amelyek a modern, a szövetségi együttműködés követelményeinek megfelelő logisztikai információs rendszer felépítésének fundamentumát jelentik. Ez pedig a többi NATO taggal és a NAMSÁ-val (NATO Fenntartási és Ellátási Ügynökség – NATO Maintenance and Supply Agency) folytatandó egységes, országokat átfogó eljárások és kritériumok szerinti, a nemzeti szükségletek figyelembevételével megvalósuló információ és adatszere nélkülözhetetlen feltétele.

Figyelembe véve, hogy ***a NATO kodifikációs rendszer jelenleg mintegy 30 ország 740.000 gyártóját és forgalmazóját, valamint ezek több mint 16 millió termékét tartalmazza, az ehhez történő csatlakozás messze túlmutat a honvédelmi tárca közvetlen érdekein és megfelelő fejlesztést követően, fontos nemzetgazdasági célokat is szolgálhat.*** Ez a termékazonosítási rendszer ugyanis lehetővé teszi a hazai gyártóknak és beszállítóknak a NATO piacokon történő megjelenéséhez szükséges termékkódok és más kodifikációs információk biztosítását, mivel ezek elengedhetetlenek az ilyen kapcsolatokban. Tehát akkor, amikor a Honvédség termékazonosítási rendszerének megújításáról gondolkodunk, látnunk kell azt is, hogy ***egy jól működő tárca szintű rendszer mintául szolgálhat, sőt alapja vagy akár működtetője is lehet egy nemzetgazdasági szintű rendszernek.***

Az előzőekben részletezett körülmények alapján, végső következtésként megállapítható, hogy ***halaszthatatlan feladat a NATO termék-***

kodifikációs rendszeréhez való csatlakozás tényleges végrehajtásának megkezdése és a lehető leggyorsabb ütemben, megszakítások nélküli megvalósítása. Amennyiben ez további halasztásokat szenved, elveszítjük az esélyt a logisztikai kapcsolatok lehetőségének megteremtésére a NATO országokkal, és ezzel párhuzamosan bekövetkezhet a belső termékazonosítási rendszer teljes összeomlása is.

Fontos a következmények súlyának nyílt megfogalmazása, mivel az elmúlt években nem sok történt a problémák megelőzése, vagy azok megoldása érdekében. Jellemző adat erre vonatkozóan, hogy a termékazonosítás tárcaszintű „gazdája” az MH ATIK 1997. évi megszűnésével a feladatot átvevő MH Logisztikai Főigazgatóság Gazdasági Főnökségének Kodifikációs Osztálya, összesen 4 (négy!) fő kodifikációs szakemberből állt. Csak a viszonyítás megkönnyítése érdekében írom ide, hogy a kodifikálandó termékek számának (ez a tárcánál nagyjából 600 ezer terméket jelent) a más hadseregek ugyanilyen adatával történő összehasonlításával a feladathoz szükséges kapacitás 50-60 fő lenne. Az összehasonlítás alapjául szolgáló cseh, német és francia hadseregben az ezt végzők száma 85 és 130 fő között mozog, és ezeket a kodifikációs szervezeteket, e létszám két-háromszorosát is meghaladó számú polgári adat-előkészítő és adatfeldolgozó ügynökségek támogatják. Mivel a termék-kodifikáció speciális szakmai felkészültséget igényel, figyelembe kell venni azt is, hogy egy kodifikációs szakember kiképzése 2-3 év és Magyarországon az ezzel a feladatkörrel foglalkozó polgári szervezetek működésének – igények hiányában – nincsenek szakmai hagyományai.

A termékazonosítási szakterület viszonylagos perifériára szorulása ellenére a NATO csatlakozásunk előkészítése, majd a felvétel időszakában, a NATO termékazonosítási rendszer átvételének érdekében számos – elsősorban a jogi feltételeket megteremtő – intézkedés született.

Ennek első lépéseként Magyarország 1998-ban a NATO Kodifikációs Rendszer szponzorált tagja lett. A logisztikai rendszer átalakítása során több előterjesztés is készült az MH Katonai Tanács és a HM Gazdasági Kabinet részére, amelyek a rendszer hazai implementálásának mielőbbi megvalósítását célozták, illetve a szervezeti keretek létrehozására tettek javaslatokat. A grémiumok egyetértettek a változtatások szükségességével és elfogadták a végrehajtás feladat és időrendjét. *Ugyanakkor nem született végső döntés a megvalósítás kulcsát jelentő kodifikációs stratégia és a szervezeti kérdések tekintetében.*

Fontos eredmény, hogy valamennyi, a NATO Kodifikációs Rendszer alapszabályait leíró STANAG, Magyarország részéről ratifiká-

lásra került. A STANAG-okban szereplő NATO előírások ratifikálásával a **Magyar Köztársaság** nagy jelentőségű vállalásokat tett a **Szövetség felé. Vállalta, hogy bevezeti és megvalósítja:**

- az ellátási cikkek osztályozásának egységes rendszerét (STANAG 3150)
- a cikkazonosítás egységes rendszerét (STANAG 3151)
- a beszerzési szerződések kodifikációs záradékát (STANAG 4177)
- a NATO raktári számokkal kapcsolatos adatok terjesztésének egységes rendszerét (STANAG 4438)
- a gazdálkodási adatok cseréjének egységes rendszerét (STANAG 4199).

*A ratifikációs eljárások befejezésével az előzőekben említett felsőszintű döntés-előkészítő grémiumok által meghatározott feladatok végrehajtása megtorpant, amelyben nagy szerepet játszott a logisztikai szervezet átalakításával szorosan összekapcsolódó létszámleépítés, illetve az azt megelőző és azt követő szakmai elbizonytalanodás. Ebben az időszakban valójában az egyéni egzisztenciális bizonytalanság hatásai megelőzték a szakmai szükségszerűség fontosságát. Ebből következően megkezdte a kodifikációs stratégia kidolgozása, a kodifikáció átalakítását célzó tárcaszintű szabályozók előkészítése. **E két sarokpontot jelentő tényező megvalósításának lefékeződésével, gyakorlatilag az egész rendszerépítés és ezzel a NATO vállalások teljesítése az objektív lehetőségekhez képest halasztást szenvedett.***

A tevékenységeknek ebben a szakaszában olyan munkák folytak, amelyekhez nem volt szükséges a koncepcionális döntések meghozatala. Így megkezdődött a kodifikációs területre vonatkozó **STANAG-ek** fordítása, illetve folyamatosan képviseltettük magunkat a NATO kodifikációs szervezeteinek ülésein. Ezzel párhuzamosan folyt a központi biztosítású HETK kódoknak – az előzőekben leírt hibákkal és hiányosságokkal – történő előállítás. Ennél nagyobb volumenű feladatok ellátására és különösen a jövőt meghatározó döntések szakmai előkészítésére a 4 ős létszám nem is adott lehetőséget.

A NATO termékazonosítási rendszer hazai megvalósításának tartalmában, ütemében, az egész feladatrendszer kezelésének súlyában a HM Gazdasági Tervező Hivatal megalakulása és tevékenysége hozott fordulatot.

Ennek első eredménye, hogy 2001. júniusára a termékkodifikációs rendszerfolyamatok megvalósításához és támogatásához szükséges jogi háttér létrehozása, a kommunikációs csatornák kiépítése, az adatbázisok és támogató számítógépi programok fejlesztése, valamint az áttérés befejezéséig a HETK rendszer működtetése érdekében egy **nagyon részletes feladatrendszer került kialakításra**. Ez a feladatrendszer 13 feladatcsoportba összefoglalva tartalmazza a NATO kompatibilis termékazonosításra történő áttérésnek, majd az új rendszer működtetésének részletekbe menő, a munkafolyamatok konkrétan végrehajtandó elemeit az ebben résztvevő egyes munkatársak tevékenységének mélységéig. Tartalmazza e munkafolyamatok külső és belső információs igényének, a folyamatok végrehajtási rendjének, a munkamegosztás és együttműködés megszervezésének leírását.

A fő feladatcsoportok a következők:

- 1. A NATO kompatibilis kodifikációs rendszer hazai létrehozása, a szakmai folyamatok és az azt végző szervezeti rendszer kidolgozása, megszervezése és megteremtése.**
- 2. A ratifikált kodifikációs STANAG-ek egyszeri, majd folyamatos és rendszeres bevezetése a hazai kodifikációs gyakorlatba.**
- 3. A termékazonosítás technológiáját részletesen leíró Kodifikációs Kézikönyv kidolgozása és kiadása, adatainak rendszeres karbantartása.**
- 4. A tárcaszintű kodifikációs rendszert támogató informatikai követelmények meghatározása és az ezeket megvalósító szoftver beszerzésének kezdeményezése és szakmai menedzselése. A szoftver alkalmazásba vételének és működtetésének megszervezése.**
- 5. A termékazonosítási tevékenység tárcaszintű tervezése, szervezése és irányítása.**
- 6. A Nemzeti Gyártói Adatbázis létrehozása, ehhez kapcsolódóan a NATO Kereskedelmi és Kormányzati Cégkód rendszer (NCAGE) megszervezése és működtetése.**
- 7. A kodifikációs nemzetközi együttműködési feladatok szervezése és végrehajtása.**
- 8. A beszerzési szerződésekben a NATO Kodifikációs Záradék bevezetésének és hatékony működésének megvalósítása.**

9. Az új rendszerű termékazonosítási kódokat (NATO raktári számokat) integráltan tartalmazó **Termékazonosító Kódkönyv** kidolgozása, adatainak rendszeres karbantartása és a felhasználóknak történő kiadása.

10. A **Magyar Nemzeti Kodifikációs Iroda** alapjainak megteremtése, jog és hatáskörének, felelőségének, feladatainak meghatározása, létrehozása és működése tárcaszintű szabályozásának előkészítése.

11. A kodifikációs tevékenységekhez kapcsolódó, **tárcaszintű kiképzés, oktatás és módszertani segítségnyújtás** megszervezése és végrehajtása.

12. A NATO rendszerű termékazonosításra történő áttérés befejezéséig a **HETK képzés feladatainak folytatása**.

13. A kodifikációhoz kapcsolódó **ellenőrzési tevékenység** megszervezése és végrehajtása.

A feladatrendszer kidolgozása során, a végrehajtási követelmények és lehetőségek összevetése eredményeként mind pontosabban körvonalazódott egy **a NATO követelményeknek eleget tevő, ugyanakkor a hazai feltételrendszerben megvalósítható kodifikációs stratégia**. Kidolgozásának befejezése és jóváhagyásra történő felterjesztése a konkrét kódképzési követelményeket, adatkapcsolatokat és tartalmakat, valamint az információs kapcsolatokat és az azokat megvalósító végrehajtási technológiákat tartalmazó kodifikációs szoftver tételes beltartalmának megismerésével válik lehetővé.

A már körvonalazódó kodifikációs stratégiai elemek tartalmának fő irányai a következők:

- **A rendszer alapkövetelményeit az 1.sz. Szövetségi Kodifikációs Kiadványban** (AcoDP-1) leírt eljárás módoknak kell képeznie, és azoknak minden hazai implementációnak meg kell felelnie.
- **A termékazonosítást alapvetően leíró módszerrel** kell végezni, azaz az adott termékről minden, az egyértelmű – külön eljárás nélkül, önállóan, a kodifikációs adatbázisból végrehajtható – azonosításhoz szükséges adatot meg kell szerezni, és nyilván kell tartani. **Az újonnan beszerzett termékek esetében már csak ez a módszer alkalmazható.**

Azoknál, a korábban a rendszerbe került ellátási cikkeknel, amelyekhez ilyen mélységű adatok nem állnak rendelkezésre, vagy megszer-

zésük aránytalanul nagy anyagi vagy munka ráfordítással járna, lehetséges az egyszerűsített, **referencia módszer** alkalmazása, amelynél csak az információk kapcsolatát kell megjelölni, amelynek nyomán az azonosításra alkalmas adatok hozzáférhetővé válnak.

A vagylagosság nem jelent szabad módszerválasztást, azaz törekedni kell a leíró módszer alkalmazására és az ettől való eltérést szigorúan, indokolni kell.

- ***Az új rendszerre való áttérés*** több éves folyamat, amelynek következtében ***lesz olyan időszak, amikor az új NATO kodifikációs és a HETK rendszer egy időben fog működni.*** Ennek konzekvenciájaként egyrészt ki kell dolgozni a két rendszer együttes alkalmazásának felhasználói módszertanát, másrészt végre kell hajtani a jelenleg is használatban lévő és az áttérési időn túl is (4-5 év) rendszerben maradó ellátási cikkeknek a HETK rendszerből a NATO kodifikációs rendszerbe való ***átkodifikálását.*** Ez mintegy 200 ezer termék új rendszerű azonosítását jelenti.

A HETK és a NATO kodifikációs rendszer párhuzamos működését úgy kell megszervezni, hogy adataik egyformán elérhetők legyenek a logisztikai rendszer szereplői számára.

- ***Az átkodifikálásnál,*** gazdaságossági szempontok alapján, ***ki kell használni a nemzetközi kooperációban rejlő lehetőségeket.*** Ezért erősíteni kell és hosszú távon is, számolni kell a három új NATO ország (Cseh, Lengyel és Magyarország) kodifikációs együttműködésével.

- ***A kodifikációs stratégia*** nagyon lényeges eleme annak dokumentálása, hogy a termékazonosítás nem látványos, de nélkülözhetetlen része a logisztikai rendszernek. Fontos, hogy a jóváhagyott stratégia hívja fel a figyelmet arra, hogy ***jól működő kodifikációs rendszer nélkül a logisztikai tevékenységek jelentős része működésképtelen.*** Ezért azt ***súlyának és jelentőségének megfelelően kell kezelni.*** Ez jelenti egyrészt magának a kodifikációs tevékenységnek a megbecsülését, másrészt annak tudomásulvételét, hogy ***a kodifikációs rendszerben megtestesülő információknak ára van, amelyet mind pénzbeli ráfordításokban, mind létszám biztosításban meg kell fizetni.***

- ***Figyelembe véve a kodifikáció idő és munkaerő igényes voltát,*** valamint azt, hogy a Honvédség létszámviszonyaiban erőteljes csökkenési trend érvényesül, nem valószínű, hogy egy jelentős (50-60 fős) létszámú katonai kodifikációs szervezet – akár csak néhány éves átmeneti időre is – biztosítható lenne. Ezért célszerű ***a saját kodifikációs szervezet felada-***

taít a kodifikációs feladatok irányítására, megszervezésére és ellenőrzésére összpontosítani és magát az adatgyűjtést, feldolgozást és kódképzést komplex szolgáltatásként megvásárolni.

- Ebben tartós és ideális együttműködés alakítható ki – katonai szak és eszköz ismereteit messzemenőig felhasználva – valamelyik HM tulajdon részvénytársasággal. Ennek során biztosítható lenne az adatfeldolgozásban a megfelelő szakmai felkészültség megszerzése, a készség szintre fejlesztett begyakorlottság elérése, valamint a tulajdonosi jogviszony útján a folyamatok megfelelő kézben tarthatósága is.

- ***A kodifikáció idő és munkaigényességéből kiindulva a lehető legnagyobb mértékben kell támaszkodni a NATO országokon belüli kétoldalú együttműködésre.*** Ennek érdekében – a német védelmi minisztériummal kialakított együttműködés mintájára – bővíteni kell a NATO országokkal a kétoldalú kodifikációs kapcsolatokat. Az így kialakított együttműködésnek kerülni kell az általános célokat és mindenekelőtt a konkrét adatcserékre, a hatékony módszerek átvételére és ezek segítségével a hazai kodifikációs folyamatok gyorsítására, gazdaságosságának növelésére kell összpontosítania.

- ***A kodifikációs rendszert megjelenítő és támogató számítástechnikai programot*** központilag a **Magyar Nemzeti Kodifikációs Iroda (NCB)** tevékenységébe integráltan kell telepíteni és működtetni. ***Minden, a rendszerben akár adatelőállítóként, akár felhasználóként résztvevő szereplő, kizárólag az NCB-n keresztül kapcsolódhat a rendszerhez.*** A rendszer központi szereplője, egyben menedzsere tehát a **Magyar NCB**, amelynek feladata a rendszer működtetése, felügyelete, fejlesztési igényeinek felismerése és megfogalmazása, valamint a rendszerben folyó tevékenységek irányítása. Ebben a vonatkozásban ***a rendszerben generált és továbbított adatok gazdája a Magyar NCB.***

- ***A NATO Kodifikációs Rendszer alapkövetelményéből kiindulva, a rendszerben kodifikált ellátási cikkek beszerzése, a termék fajtájától és a beszerzés volumenétől függetlenül, csak szerződéses formában történhet.*** Ebben a folyamatban a szerződéseket kodifikációs záradékkal kell ellátni, amelynek alapvető tartalma a szállító részére, a termékre vonatkozó és a kodifikációhoz szükséges adatszolgáltatási kötelezettség előírása. A záradék használatát a tárcán belül a kodifikálandó termékek esetében általánosan kötelezővé kell tenni a beszerző szervezetek részére.

- ***A termékkodifikációs folyamat során létrehozott adatokat,*** megfelelő szakmai ellenőrzést követően, ***tárcaszinten egyetlen központi adatbázis-***

ban kell kezelni, amelynek az előzetesen meghatározott jogosultságok alapján minden felhasználó részéről elérhetőnek kell lennie. Ezzel párhuzamosan fokozatosan, de **teljes körűen fel kell számolni a decentralizált kódképzést és nyilvántartást**. A kódadatbázisnak tartalmaznia kell a konkrét kódokon kívül az ellátási cikkek összes rendelkezésre álló azonosító adatát.

- **Annak érdekében**, hogy a kodifikáció teljes képességeivel segíteni tudja a logisztikai rendszer működését, **a kodifikáció központi tevékenységként kell, hogy működjön**.

Ennek megvalósítása érdekében **a termékek beszerzésének szervezése és végrehajtása egyetlen központi logisztikai szervezet felügyelete alatt kell, hogy történjen**. Ezzel összefüggésben a kodifikációs tevékenységet a beszerzéssel szoros együttműködésben központilag hajtják végre. **Ez a rendszer a beszerzések centralizálását követeli meg, ami a csapatbeszerzés jelenlegi formájának fokozatos megszüntetését és a felhasználók teljes körű természetbeni ellátását feltételezi**. A csapatok helyi beszállítóktól történő ellátása a központi beszerző szervezet által kötött keretszerződések alapján történhet.

A központi beszerzési szerződések kodifikációs záradékai alapján a termékek beszállítói, a NATO előírások alapján szolgáltatják a termékek kodifikációjához szükséges alapadatokat, amelyek – a Magyar NCB és külső adatfeldolgozó szervezete útján – a központi kodifikációs adatbázisba kerülnek. A központi kodifikációs szervezet kidolgozza a termékazonosító adatokat, előállítja a NATO raktári számot, amelyet a központi adatbázis útján hozzáférhetővé tesz a felhasználók számára, egyben – a nemzetközi kodifikációs kapcsolatrendszerben – a többi NATO tagország nemzeti kodifikációs irodája részére is.

Ebben a rendszerben a kodifikációs folyamat a jelenlegi százas nagyságrenddel szemben, mindössze három szereplős: a központi logisztikai szervezet, a központi beszerző szervezet és a központi kodifikációs szervezet.

A rendszer, bár a jelenlegi beszerzési szisztéma alapvető átalakítását igényli, **első közelítésben is számos igen lényeges előnnyel jár**. Mindezelőtt a beszerzések központosítása a szerződésekben egységes követelményrendszert képes megvalósítani, jól kihasználhatók a **menyiségi rabattból** adódó árelőnyök. Ezzel párhuzamosan a kodifikáció a beszerzési folyamattal egy időben, idővesztés nélkül végrehajtható, amelyet egy egységesen és jól kiképzett, tevékenységeiben megfelelően begyako-

rolt *központi kodifikátor állomány* hajthat végre és így garantálható a kodifikációs adatok egységes tartalma és minősége. Az így beszerzett termékek vonatkozásában integráltan kezelhetővé válnak a termékhez kötődő különféle, beszerzési, kodifikációs, minőségbiztosítási, karbantartási, javítási, kezelési, készletképzési, szállítási, stb. adatok. Ezek egységes dokumentációba foglalva, jelentősen segítik a felhasználót az üzemeltetési, fenntartási és általában az alkalmazási folyamatok megszervezésében.

A fentiekben vázolt kodifikációs stratégiára vonatkozó javaslat természetesen még nem kész, a kidolgozás még nem fejeződött be, de már meglévő elemeiből is jól látszik az az irány, amelyet szem előtt tartva *egy fontos NATO vállalásunk teljesíthetővé válik*.

A NATO követelmények megvalósítására alapozott kodifikációs feladatrendszer (*13 feladatsoport*) végrehajtási struktúrájából körvonalazódó kodifikációs stratégia kidolgozása, illetve a főbb stratégiai irányok végrehajtási feltételeinek létrehozása széleskörű előkészítő munkát igényelt. E munka 2000. júniusától megszakítás nélkül, jó ütemben folyik a **HM GTH kodifikációs osztályán**. Ennek során *várhatóan 2003. végére eljutunk oda, hogy egy jóváhagyott kodifikációs stratégia alapján, a NATO előírásokat tételesen teljesítő kodifikációs szoftver alkalmazásba vételével, egy külső kodifikációs adatfeldolgozó kapacitás felhasználásával, a beszerzési szerződések kodifikációs záradéka nyomán megvalósuló beszállítói adatszolgáltatásra alapozva, megkezdődhet a NATO raktári számok tömeges előállítás, illetve az átkodifikálással a HETK rendszer fokozatos kiváltása*.

Értékelve a kodifikációs feladatok eddigi végrehajtásának tapasztalatait, úgy ítéltető meg, hogy azok egyértelműen megerősítik a NATO kodifikációs rendszer bevezetésének szükségességét, illetve megerősítik azt a vélekedésünket is, hogy a jelenleg alkalmazott HETK azonosítási rendszer bármilyen javítgatás vagy a szubjektív végrehajtási hibák kiszűrése nyomán sem lesz alkalmas a jelenlegi termékkodifikációs követelmények kielégítésére. *A NATO Kodifikációs Rendszer belső folyamatainak elemzése bizonyította számunkra, hogy annak hazai megvalósításával a cikkazonosítás 100%-os biztonságúvá válik és ezzel megszüntethető a jelenlegi logisztikai rendszerben a termékazonosítással kapcsolatosan fellelhető valamennyi hiányosság és probléma*.

Ezt összegzetten az alábbi tényezők biztosítják:

- *Az azonosítás módszere, dokumentáció háttere garantálja, hogy a tényleges termék, annak a rendszerben való leírása és az ennek alapján kialakított kódszám pontosan megfeleljen egymásnak, valamint,*

hogy e három tényező ellátási cikkenként minden esetben szigorúan egymáshoz rendelten jelenjen meg. Ennek eredményeként minden kódhoz egy és csak egy leírás tartozhat, és ez egy és csak egy anyagot azonosít. A tévesztések mennyisége a rendszer illetően felépítése miatt elenyészővé válik. Ezáltal kiküszöbölhető, hogy a rendszerbe azonosítási háttér nélküli anyagok kerüljenek be, illetve az, hogy a kódszámmal ne lehessen azonosítani az adott anyagot. Az azonosítás teljes körűsége biztonságossá teszi a rendszert, amelynek használata során nem kell attól tartani, hogy a kód alapján nem a szándékoknak megfelelő anyag kerül igénylésre, beszerzésre és ellátásra.

- **A beszerzési szerződések** kodifikációs záradékának bevezetésével a beszállításra kerülő cikkek termékinformációi és azok forrásai autentikussá és ellenőrizhetővé válnak. **Ezáltal kiküszöbölhető,** hogy a rendszerbe kontrolálatlanul nem valós adatok kerüljenek be.
- **A beszerzési folyamathoz** kapcsolatosan a termékek kodifikációja rövid idő alatt elvégezhető lesz, mivel ehhez a beszállítótól az adatok már a beszerzési eljárás lebonyolítása során hozzáférhetővé válnak. Ennek eredményeként az adott ellátási cikkek a logisztikai rendszerbe történő belépésének pillanatában a kodifikációs adatok rendelkezésre állnak, így az anyag és az arról szóló adatok útja nem különül el egymástól. **Ezáltal kiküszöbölhető,** hogy az ellátás esetenkénti sürgető szükséglete miatt, a még azonosítási folyamaton át nem esett és így kódadatokkal nem rendelkező anyagok kvázi kódokkal, vagy mindenféle azonosítási háttér nélküli formális kódokkal kerüljenek be a rendszerbe, fellazítva és gyakorlatilag szétzilálva azt.
- **Az igényfeldolgozás, a beszerzés és a termékazonosítás** központosítása kizárja a rendszerből **az azonos anyagok különféle adatokkal történő kodifikációjának még a lehetőségét is.** A centralizáltan kapott szállítói adatok, centralizáltan kezelt bizonylatai alapján, a központi kodifikáló szervezeten belül egységes elvek, egységes adattartalmak és formátumok alapján, egységes azonosító információk szülehetnek. Ez szinte **teljes körűen biztosítja a rendszer tartalmi egységességét.**
- **A logisztikai szervezetek,** valamint a felhasználó **katonai szervezetek** az ellátási cikkek beszerzéséhez, igényléséhez, tárolásához, készletezéséhez és ellátásához mindenkor az aktuális termékazonosítási adatokkal rendelkeznek. Ezáltal **az azonosítási kódok használatával pontosan ahhoz az ellátási cikkhez fognak hozzájutni,** (beszerezni, tárolni, készletezni, stb.) **amelyhez akartak.**

- **A precíz kodifikáció** biztosítja azt is, hogy a beszerzési igény feldolgozása során előzetes vizsgálat tárgya legyen az, hogy a beszerezni kívánt cikk nem került-e már korábban be a rendszerbe. Ehhez az egyetlen központi adatbázisból mindenkor pontos információk nyerhetők.

- **Mindkét tényező** döntő mértékben járul hozzá **a felesleges beszerzések, tárolások, illetve kiszállítások elkerüléséhez, amely jelentős költségmegtakarítást eredményezhet.**

- **A rendszer bevezetésével** lehetőségünk lesz a NATO tagországokkal, a kodifikációs rendszerek azonos elvek szerinti felépítettsége nyomán, közös „**kodifikációs nyelven**” kommunikálni. Ezzel **megteremtődik a feltétele a NATO műveletek logisztikai biztosításába történő egyenrangú bekapcsolódásunknak.**

- **A kodifikációs rendszer implementálásával** képesek leszünk a **NATO Kodifikációs Rendszerének (NMCRL)** központi nyilvántartása számára adatokat küldeni, és onnan adatokat felhasználni. Ezáltal – pusztán **a kodifikációs elszigeteltség felszámolása** nyomán – jelentős külföldi gyártói és cikkadatbázis áll rendelkezésünkre a piacon történő tájékozódáshoz. Másrészt a **Magyar NCB** által a rendszerbe bevitt termék és cégadatok alapján, **a regisztrált magyar gyártók adatai világméretekben ismertté válnak. Így olyan piaci pozíciókat szerezhetnek, amelyet semmilyen más módon nem érhetnek el, ráadásul ezt befektetés nélkül tehetik meg.**

- **A NATO Kodifikációs Rendszer** bevezetésével, csupán a cikkazonosítás ugrásszerű javulása által **a cikk duplikációk megszüntetésével** – tapasztalati adatok alapján – mintegy **20-30%-os raktárkészlet csökkentés** és jelentős raktározási költségmegtakarítás érhető el.

- **A NATO Kodifikációs Rendszer** használata által **lehetővé válik a NATO közös beszerzési rendszerében történő részvételünk.** Ezáltal egyeztetetők a NATO tagok beszerzési igényei és ezek egyesítésével jelentősen csökkenthetők az árak.

A rendszer alkalmazásával jelentkező előnyök, már így a papíron történő felsorolással is rendkívül kecsegtetőek. Ha ezzel szembe állítjuk a jelenlegi működtetett rendszer minden baját, nyűgét, valamint távlatosságának teljes hiányát, szinte szárnyakat kaphatna a váltás, a megújítás gondolata.

Éppen ezért, **érthetetlen az átállás lefékezett üteme,** az ügynek a logisztikai folyamatok páriájaként történő kezelése, a kodifikációtól évek óta az emberi és anyagi erőforrások elvonása, a tényleges helyzet és

annak összes következményeinek minden vezetési szinten történő feltárásának elmaradása, a maroknyi, a helyzetet világosan látó szakember egyértelmű – bár nem túl hangos és nem is túl határozott – jelzéseinek figyelmen kívül hagyása. Mindez együttesen *évekkel vetette vissza a kodifikáció megújításának ügyét.*

Természetesen az ügynek nemcsak haszon, hanem ráfordítás oldalai is vannak. Valószínűleg ezek a ráfordítások közrejátszhattak a folyamatok lassúságában. Bár valóban imponálóak a kínált előnyök, de ezek megnyeréséhez be kell szerezni egy *speciális szoftvert*, ami legalább 100 millió Ft. A kodifikációs ügynökség adatfeldolgozói munkája is benne van évi 20, 30 vagy talán több millióban is. A saját kodifikációs állomány felkészítése is pénzbe kerül. Az is igaz, hogy ezekre a feladatokra a szűkös pénzügyi lehetőségek közepette nagyon nehéz forrásokat biztosítani akkor, amikor olyan súlyú tevékenységeket kell megfinanszírozni, mint a tárca felülvizsgált feladatrendszeréhez tartozó szervezeti átalakítása, a hivatásos haderőre való áttérés, a híradó rendszer teljes átalakítása, a lakatnyák rekonstrukciója és a lakásépítés vagy akár a Gripen repülőgépek bérlése. Ezek mellett valóban, mintha eltörpülne egy olyan „*jelentéktelen*” feladat, mint a termékazonosítás rendbetétele.

Éppen ezért értékelhető nagyra, hogy az érintett döntéshozók az elmúlt egy évben töretlenül támogatták a kodifikációs rendszer átalakításának ügyét. Szakítottak azzal a korábbi gyakorlattal, amely egyetértett a céllal, de konzekvensen nem vállalta fel az ahhoz vezető utat.

Úgy gondolom, hogy az előzőekben leírtakkal sikerült bemutatnom, hogy a termékazonosítás megújításának ügye az elmúlt egymásfél évben a konkrét megoldások útjára került. Alapos és sokrétű szakmai előkészítés után ma már komoly esély van arra, hogy az előkészítést szolgáló „*apró munka*” egy minőségileg is új kategóriát jelentő kodifikációs rendszer fizikai megvalósulásában testet öltjön. Ezzel, amellet, hogy egy konkrét NATO vállalásunkat teljesítjük, megteremtődik annak is a feltétele, hogy nemzeti logisztikai rendszerünk átalakítása során a termékellátás területén kilépjünk az eddig alkalmazott technológiai sémákból.